

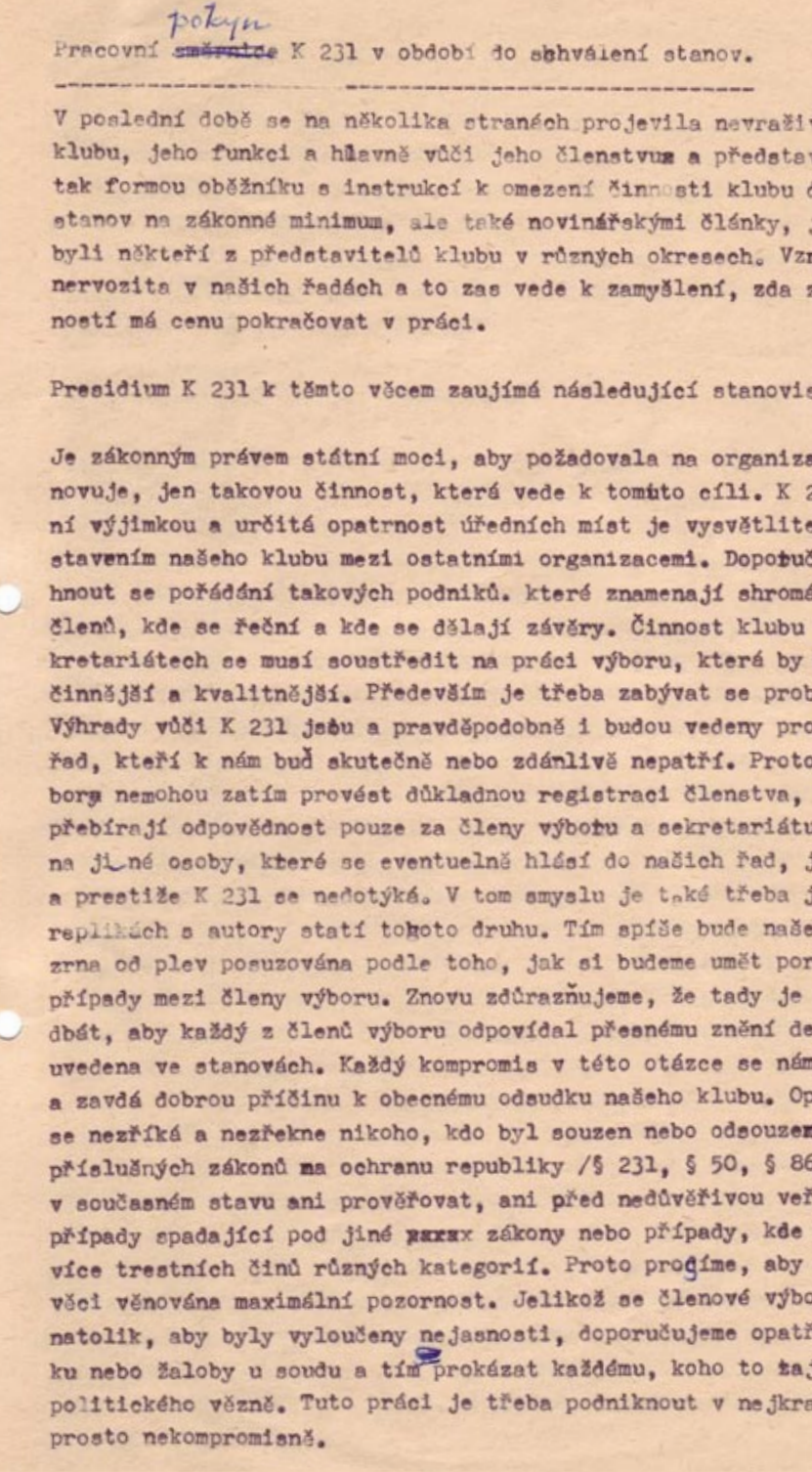
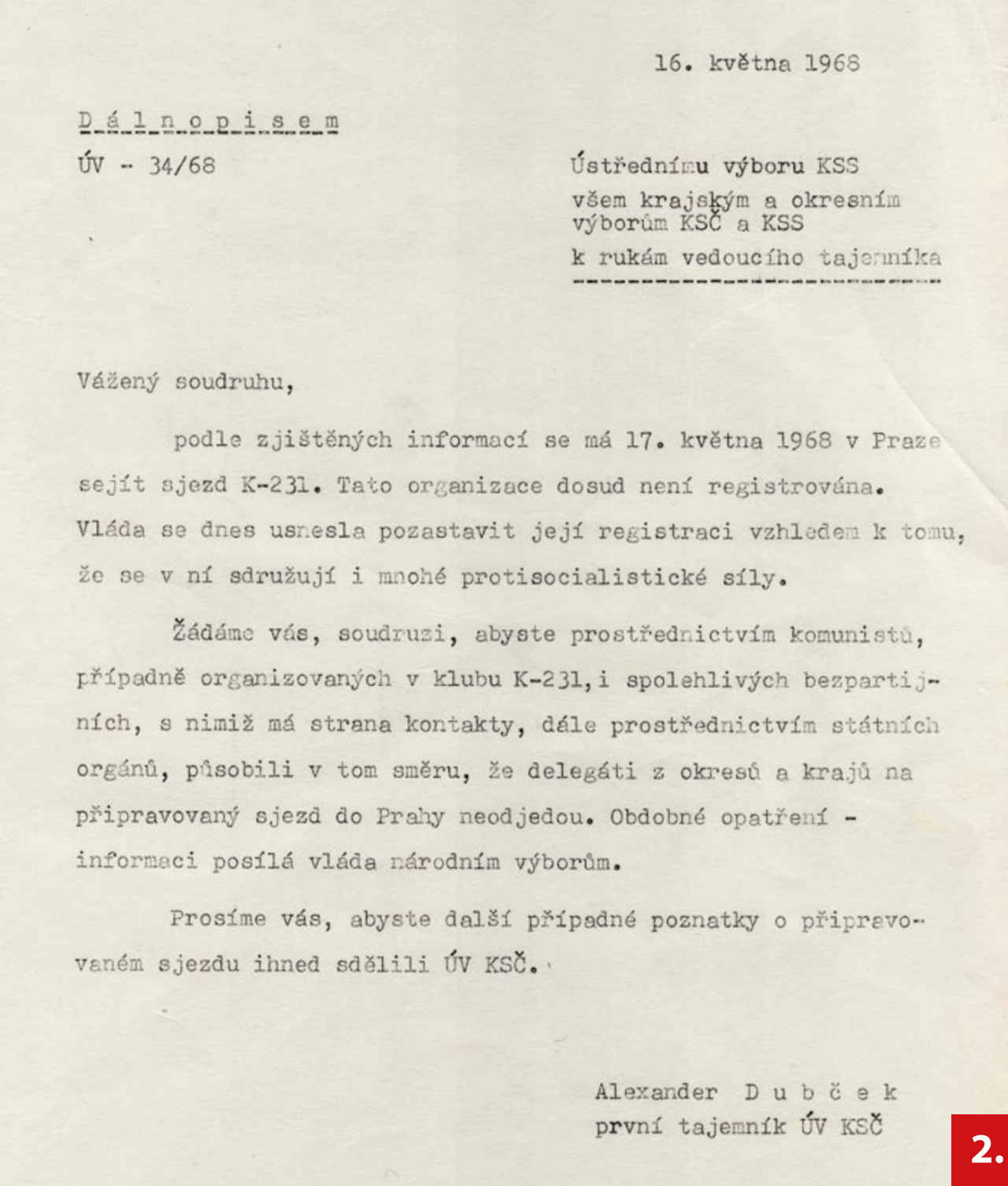

K 231 a Komunistická strana Československa K - 231

V počátcích Pražského jara se zdálo, že vedení KSČ iniciativu bývalých politických vězňů přivítá. Agilními mluvčími „obrodného procesu“, kteří otvírali prostor tiskové svobodě a všemožným občanským aktivitám, se stali rehabilitovaní komunisté – například Josef Smrkovský nebo Gustáv Husák. Jejich hlasy získávaly vystoupením v médiích na váze a měly významný vliv na vedení KSČ. Rehabilitace se staly jedním z témat, o nichž opakovaně jednalo předsednictvo ÚV KSČ a jež byla přirozeně zahrnuta do nově připravovaného *Akčního programu KSČ*.

Počátky Pražského jara

Značný význam měl projev nového prvního tajemníka ÚV KSČ Alexandra Dubčeka u příležitosti oslav 20. výročí únorových událostí 1948. První muž komunistické strany otevřeně přiznal „porušování socialistické zákonnosti“, které postihlo i nekomunisty. Současně uvedl rehabilitace jako jeden z prvotných úkolů stranického vedení. Jedním dechem rovněž sliboval, že všechny křivdy budou napraveny „důsledně a bez výhrad“.

1. Představitelé KSČ a varšavské pětky na setkání v Bratislavě, kde měla sovětská strana požadovat vedle jiného také zákaz „klubů“ (3. srpen 1968, zdroj: ÚSD)
2. Dálnopis prvního tajemníka ÚV KSČ Alexandra Dubčeka varující regionální organizace KSČ před sjezdem K 231 vznikl necelé dva týdny po návratu z Moskvy, kde Leonid Brežněv označil K 231 za hlavní nástroj „kontrarevoluce“ v Československu (16. květen 1968, zdroj: ÚSD)
3. Akční program KSČ byl přijat 5. dubna 1968 na plenárním zasedání ÚV KSČ (zdroj: ABS)
4. Pokyn vedení K 231 okresním pobočkám o postojí sdružení před schválením stanov (červenec 1968, zdroj: Archiv Národního muzea)

Po vzniku K 231 se však ukázalo, že vedení KSČ po počáteční – zřejmě upřímně míněné – snaze provést důsledné rehabilitace nekomunistů začalo obracet, protože mezi bývalými politikými vězni byli i aktivní odpůrci režimu. Vedení KSČ si začalo uvědomovat, že rehabilitace, pokud by byly provedeny důsledně, by zákonitě vedly nejen k potrestání vinníků i tvůrců metod, které byly „odmítnuty“, ale k zpychování celého politického systému, který je způsobil. Jeho cílem se proto stalo rozpuštění K 231. Dokonání obrat potvrdilo květnové zasedání ÚV KSČ (29. května – 1. června 1968). Každý účastník zasedání dostal na svůj stůl tajný podkladový materiál nazvaný *Informace o některých poznátkách v činnosti K 231*. Tento materiál zásadně ovlivnil atmosféru v sále a posílil odmítavý pohled řadových členů ÚV KSČ na K 231. Odmítavě se vůči klubu bývalých politických vězňů vymezil zejména Alexander Dubček, který vedle jiného řekl, že ve sdružení jsou i lidé „odsouzení právem za protistátní činnost“. Zároveň z tribuny zasedání vyhlásil mediální kampaň proti K 231, jež se odehrála hlavně na stránkách *Rudého práva* v následujících čtrnácti dnech.

Vedení KSČ si na mediální kampani otevřilo, že tato cesta k zániku K 231 nepovede. V přímé souvislosti se sovětským nátlakem, který nabýval na intenzitě od 4. července 1968 a vrcholil „varšavským dopisem“ z 15. července 1968, změnilo svoji strategii a přestávalo si hrát na „demokraty“. V tichosti začalo připravovat dvě zákonné normy, které by zabezpečily vznik a faktické existenci nových organizací mimo rámec Národní fronty, a tedy mimo kontrolu KSČ, eliminovavši, první normou měl být Ústavní zákon o Národní frontě, který ale parlament odmítl projednat. Druhou normou, která byla připravována před plánovaným jednáním československé a sovětské politické reprezentace v Čierné na Tisou (29. července - 1. srpna 1968), bylo „zákonné opatření předsednictva Národního shromáždění o dočasných opatřeních v oblasti tisku, sdružování a shromažďování“. Ani tato norma však nebyla schválena. Na pořad dne tak znovu přišel modifikovaný ústavní zákon o Národní frontě, na jehož základě by bylo možné úředně zakázat jak K 231, tak Klub angažovaných nestraníků a sociální demokracii.

Souběžně s pokusy o úřední zákaz K 231 muselo vedení KSČ hledat i jiné způsoby dohody. Bylo jisté, že v Černé budou sovětské představitel s odkazem na existenci „klubů“ dokazovat, že v Československu propukla „kontrarevoluce“. Proto se paralelně s bezvýsledným jednáním o zákonném opatření 25. července 1968 konala klíčová schůzka mezi zástupci československé vlády a K 231. Na schůzce se zrodila kompromisní dohoda, jejíž princip tkvěl v tom, že sami poškození se měli podílet na rehabilitaci při současně změně dosavadních forem organizace a činnosti K 231. Hledání dohody mezi vládou a K 231 však dospělo jen do přípravné fáze a bylo přerušeno příchodem vojenských Varšavské smlouvy.

Generální tajemník ÚV KSSS Leonid Brežněv na setkání s představiteli KSČ v Moskvě (4. květen 1968)

Nemáme žádný důvod říkat, že zkušenosti ze socialistické výstavby v Československu za uplynulých 20 let byly neúspěšné. Přistoupit k této zkušenosti z takových pozic, které u vás zaujaly různé „kluby“, jednotliví reakční činitelé a organizace, jak se to hlásá kdesi na manifestacích a shromážděních, by znamenalo zahrnout celou historii rozvoje československého státu. Hodnocení těchto kruhů samozřejmě v žádném směru neodpovídají skutečnosti.

(Mezinárodní souvislosti československé krize. Prosinec 1967 – červenec 1968. Praha – Brno 1995, s. 180–181).

Zdeněk Mlynář 12. května 1968 o K 231 na celostátní poradě funkcionářů KSČ v Praze

K 231, to je tedy něco docela jiného. To je opravdu věc, která nemá z hlediska dokonalosti demokracie ani její veličenstvo britská královna. Protože to překračuje všechny meze. To je vlastně spolek lidí zčásti právooplatně odsouzených, kteří sami sebe prohlásili za odsouzené neprávooplatně. Nikdo tam u jisté části z nich žádnou rehabilitaci neudělal a myslím, že ani neudělá. A ti tedy vystupují jako politická síla.

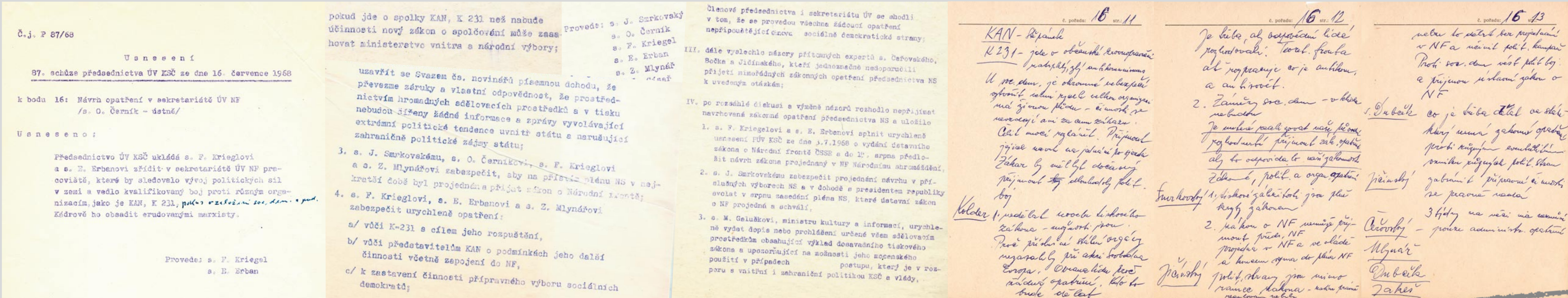
(Zdroj: Národní archiv)

Alexander Dubček na zasedání předsednictva ÚV KSČ 7. – 8. května 1968

Myslím, že velká chyba se stala v tom, že soudruzi v našem rozhlasu a televizi i v tisku některým těmto nově formujícím se klubům dali takovou obrovskou publicitu, jako je ten KAN a K 231, vnitř když sami nevíme, co se z toho vyvine, bez zaujetí stanoviska ministerstva vnitra, které má na starosti tuto registraci, bez předložení určité politické platformy.

(Zdroj: Národní archiv)

Představitelé KSČ Zdeněk Mlynář a Alexander Dubček K 231 na radě stranických schůzí velmi kritizovali (duben 1968, zdroj: ÚSD)

Archivní dokumenty dokládají snahu nejvyššího vedení KSČ dosáhnout zákazu činnosti K 231 a dalších nových organizací před okupací Československa (16. a 25. červenec 1968, zdroj: Národní archiv)

